

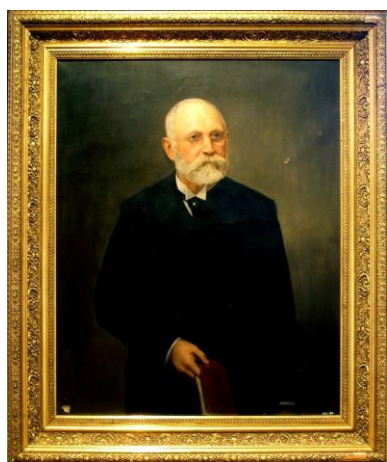

Gemersko-malohontské múzeum –
kultúrne zariadenie Banskobystrického samosprávneho kraja

PROGRAMOVÁ PONUKA NA NOVEMBER 2020

JÁNOS FÁBRY

14. 10. 2020 - 31. 1. 2021

Výstava vznikla pri príležitosti 190. výročia narodenia zakladateľa múzea Jánoša Fábryho - prvého riaditeľa Gemerského župného múzea, pedagóga, botanika, organizátora kultúrneho, spoločenského a verejného života v Rimavskej Sobote, ktorý sa narodil 31. júla 1830 v Lučenci. Od 50. rokov 19. storočia žil v Rimavskej Sobote, kde pôsobil ako učiteľ a neskôr ako riaditeľ Zjednoteného protestantského gymnázia v Rimavskej Sobote. Zomrel 28. decembra 1907 v Rimavskej Sobote, kde bol aj pochovaný na staršom cintoríne. Výstavou si pripomínáme významnú osobnosť, ktorá bola 25 rokov na čele Gemerského župného múzea a ktorej vďačíme za záchranu mnohých zbierok

reprezentujúcich kultúrne dedičstvo Gemera-Malohontu, ako aj za starostlivosť o bohaté zbierky počas jeho pôsobenia v rokoch 1882 až 1907.

Prezentované sú zbierkové predmety, dokumenty, rukopisy a fotografie zo zbierok múzea, ktoré zatiaľ ešte neboli publikované, zverejnené a prístupné verejnosti. Zároveň sú prezentované aj predmety z dedičstva rodiny Fábryovcov z Maďarska. Vystavené predmety tvoria súčasť historickej knižnice, archívu, historickej, etnografickej a prírodovednej zbierky Gemersko-malohontského múzea. Sú to autentické zbierkové predmety: ročenky, knižná literatúra, dobová vlastnoručná korešpondencia, vyznamenania, úžitkové osobné predmety z vlastníctva Jánoša Fábryho alebo jeho rodiny. Užšiu skupinu tvoria predmety, ktoré sa do zbierok múzea dostali ako dar od samotného Fábryho.

János Fábry bol osobnosťou, ktorá svojou činnosťou a pôsobnosťou presiahla hranice regiónu. Aj keď bol Fábry profesorom botaniky a profesijne bol zameraný viac na prírodné vedy, načrel do viacerých vedných odborov. Bol veľkým prínosom pre oblasť školstva, výchovy, vzdelávania, zberateľstva a múzejníctva, pričom kultúru a tradície Gemera-Malohontu prezentoval nielen v rámci župy a Rakúsko-Uhorska, ale aj mimo jeho hraníc. Bol členom Krajinského spolku stredoškolských profesorov, Kráľovskej uhorskej prírodovedeckej spoločnosti a Zoologicko-botanického spolku vo Viedni. Fábry sa celý svoj život venoval pozdvihnutiu verejného a kultúrneho života mesta Rimavská Sobota, v ktorom pôsobil takmer 60 rokov, za čo si vyslúžil v roku 1906 titul kráľovského radcu.

ŠARLOTA BOTTOVÁ VÝBER Z TVORBY

19. 5. 2020 - 10. 1. 2021

Šarlota Bottová (nar. 1989) sa v rámci výtvarného umenia venuje najmä kresbe portrétov. Svoje diela vystavovala napríklad v Prahe (2016), na výstave amatérskych rómskych umelcov *AraArt*, v Košiciach (2017), v Hnúšti (2017) a v Rimavskej Bani. Pri svojej tvorbe využíva najmä techniku kreslenia grafitovými ceruzkami. Venuje sa kresleniu známych osobností spoločenského, kultúrneho i politického života z domáceho, či

zahraničného prostredia. Zobrazila napríklad známu primášku Barboru Botošovou, hudobníka Igora Kmeťa, majstra bojových umení Attilu Végha, hercov Morgana Freemana, Viena Diesela, Arnolda Schwarzeneggera, bojovníka za občianske práva a nositeľa Nobelovej ceny Martina Luthera Kinga a mnoho iných.

NAJKRAJŠIE KRÍMIDLO, X. ROČNÍK

29. 10. 2020 - 10. 1. 2021

Výstava krmidiel pre vtáky je prezentáciou prác, ktoré zhotovili žiaci 2. stupňa základných škôl a zodpovedajúcich ročníkov osemročných gymnázií v rámci rovnomennej súťaže. Výstava je výsledkom súťaže, ktorej cieľom je prehĺbiť vzťah medzi múzeom a školami a upriamiť pozornosť detí na prírodu, zvlášť vtáky, ktoré sú v zimnom období odkázané na pomoc ľudí. Úlohou žiakov je vyrobiť funkčné krmidlo, vlastnoručne alebo za pomoci rodičov, pedagógov i kamarátov, z najrôznejších materiálov, ako prírodných (napr. z dreva, kokosových orechov, šúpolia), tak aj umelých (napr. z plastových fliaš). Keďže ide o jubilejný 10. ročník, výstava je doplnená o súťažné kresby žiakov na tému „Život na krmidle“.

JÚLIUS SZABÓ POD MEDENÝM NEBOM

9. 9. - 31. 12. 2020

Výstava prezentuje výber z maliarskej tvorby umelca Júliusa Szabóa (1907 - 1972). Jeho prvé, študijné pokusy o olejomaľbu sú prevažne realistické. Tematicky sa zameriaval na portrétovanie blízkych, členov rodiny a na krajinu v okolí Lučenca. V mladosti naňho vplýval jeho prvý učiteľ maliarstva František Gyurkovits a cieľavedome sa vzdelával z literatúry. Postupne, ako sa dostal do sveta a poznával umelecké trendy doby, pretavoval ich do svojho umenia. No jeho cesta do Paríža v roku 1937 mu dopomohla k uvedomeniu si vlastnej sily a nastúpiť na samostatnú cestu v umení. Jeho maliarsky prejav z rokov 1942 - 1943 je jasným dokladom tejto jedinečnej cesty.

Vojnové udalosti ho vyburcovali k vizionárskym kompozíciám, ktorými vyjadril svoj odmietavý postoj k negatívnym javom a túžbu človeka po mieri. Práve toto sa stalo centrálnou tematikou jeho grafickej tvorby, ktorej sa začal venovať v roku 1945. Päťdesiate roky minulého storočia znamenali určité upokojenie v jeho živote. Medzi prvými sa stal členom Zväzu československých výtvarných umelcov, založeného v roku 1949. Pocit istoty a spolupatričnosti s umeleckou obcou v republike, ako aj značné úspechy doma a v zahraničí na grafických, súťažných výstavách vplývali na jeho umenie. V jeho maľbe sa to prejavilo realistickým zobrazením okolia, krajiny, v duchu romantického realizmu M. Munkácsyho, L. Paála, L. Mednyánszkeho. Po roku 1956 sa umelcom uvoľňovali možnosti cestovania. Szabó využil každú príležitosť poznávať svet. Prvé zájazdy organizoval Zväz výtvarných umelcov do Sovietskeho zväzu. Postupne nasledovali aj iné zájazdy do krajín západnej Európy a k moru. Dojmy získané na týchto cestách sa odrážali v jeho maľbe nielen tematicky, ale aj postupnou zmenou koloritu. Upustil od romantizujúcej hnedej farebnosti, jeho paleta sa osvetľovala a technika sa menila na expresívne, dynamické vyjadrovanie. Začiatkom šesťdesiatych rokov dozreli tieto zmeny k úplne novému spôsobu maliarskeho vyjadrovania. Spomienky a skúsenosti z ciest, ich odraz v maliarovej filozofii, úvahy o svetovom dianí si vyžadovali iný umelecký prístup, ako bola doposiaľ realistická maľba. K vyjadreniu množstva tém a natískajúcich myšlienok potreboval rýchlejšiu techniku, ako olejomaľba. Szabó si preto vyexperimentoval novú techniku, voskovú temperu. Od roku 1963 začal do plochy obrazu aplikovať medený plech, ktorým zvýraznil jednak dôležité detaily maľby, jednak symboly, ktoré chcel zdôrazniť v rámci tematiky obrazu. Touto technikou pracoval do konca svojho života. Štýlovo tieto maľby boli vlastne nezaraditeľné. Niesli na sebe znaky surrealizmu, pričom svojou technikou a farebnosťou vyvolávali expresívny dojem.

Výstavu pripravil Pamätný dom Júliusa Szabóa v Lučenci.

PREDMET MESIACA

NOČNÝ MOTÝL OKÁŇ HRUŠKOVÝ (*Saturnia pyri*)

Okáň hruškový je rozšírený v južnej a strednej Európe, v Malej Ázii, Iráne, Kaukaze a severnej Afrike. Je to nápadný nočný motýľ prevažne sivohnedej farby s výraznými okami na krídlach. Rozpätie krídel dosahuje 10 – 20 cm a tým je najväčším motýľom nie len na Slovensku, ale v celej Európe. Motýle sa liahnu v apríli, máji. Ich ústne ústroje sú zakrpatené, nemôžu preto prijímať potravu. Po párení, nakladení vajíčok a vyčerpaní tukových zásob hynú. Samičky kladú vajíčka na konáriky živých rastlín, často ovocných stromov, ale aj vrb, topoľov, brestov. Z nich sa po približne 14 dňoch liahnu húsenice, ktoré žijú do augusta na ovocných stromoch, ktorým požierajú lístie. Dorastené majú dĺžku približne 8 – 12 cm a sú hrubé ako prst. Majú prevažne zelenú farbu s výraznými modrými bradavkami. Koncom leta sa zakuklia v zámotku a tak prezimujú. Na jar sa z kukiel vyľahnu motýle a cyklus sa zopakuje.

Tento jedinec pochádza z okresu Rimavská Sobota a v roku 2014 ho múzeu daroval Ján Péli. Ako súčasť zbierkového fondu dokumentuje živočíchy žijúce na území regiónu.

Stála vlastivedná expozícia

Expozícia prezentuje prírodné a kultúrne dedičstvo regiónu Gemer-Malohont. Vystavené sú predmety z oblasti paleontológie, geológie, zoológie, archeológie, histórie, etnografie a výtvarného umenia – napr. nálezy kostí mastodonta, tapíra či nosorožca z paleontologickej lokality Kostná dolina pri obci Hajnáčka, pestrá kolekcia dermoplastických preparátov živočíchov, vzácne archeologické nálezy zo Včeliniec, Hodejova, Tornale i samotnej Rimavskej Soboty, zbierky dokumentujúce obdobie tureckých vpádov a stavovských povstaní, predmety cechovej a kameninovej výroby, historický a ľudový nábytok, ľudový odev a textil, výrobky remeselníkov (hrnčiari, brdári, rezbári...) či umelecké diela zachytávajúce významné osobnosti a miesta Uhorska a regiónu Gemer-Malohont. Vzácnosťou je múmia egyptskej ženy z obdobia 1087 – 664 pred Kristom a vajce najväčšieho nelietajúceho vtáka žijúceho na Madagaskare v urona obrieho. Prostredníctvom zvukového panelu si vypočujete žaby, cicavce a najrôznejšie druhy vtákov.

Expozícia *Protifašistický odboj a SNP v Gemeri-Malohonte*

Expozícia ponúka komplexný pohľad na problematiku protifašistického odboja a Slovenského národného povstania v regióne. Pozostáva z deviatich častí, ktoré postupne opisujú udalosti v regióne od roku 1938 do roku 1945. Jej súčasťou sú prvky obsahujúce trojrozmerné exponáty, dobovú tlač a súčasti výzbroje a výstroja armád operujúcich počas 2. svetovej vojny v regióne. Súčasťou expozície je obrazovka, na ktorej sa premietajú záznamy rozhovorov s pamätníkmi z Gemera-Malohontu.

ZMENA PROGRAMU VYHRADENÁ!

Kontakt:

Gemersko-malohontské múzeum
Nám. M. Tompu 14/5, 979 01 Rimavská Sobota
tel.: 047/56 32 741, 56 32 730
fax: 047/56 32 730
e-mail: office@gmmuzeum.sk
Web: www.gmmuzeum.sk
Facebook: Gemersko-malohontské múzeum
Instagram: #gmmuzeum

Otváracie hodiny:

Pondelok zatvorené
Utorok - Piatok 9:00 - 17:00
Sobota - Nedeľa 13:00 - 17:00
Platí od 1. 10. do 31. 5. (zimná sezóna)
Vstupné:
Dospelí – 2€
Deti, žiaci, študenti, dôchodcovia - 1€
Deti do 6 rokov, ZŤP vrátane sprievodu – zdarma